

Názov: **Kyslosť a zásaditosť vodných roztokov. pH**

Autor: PaedDr. Pavol Bernáth

Typ školy:	Základná škola		
Predmet:	Chémia		
Ročník:	Ôsmy		
Tematický celok:	Kyseliny, hydroxidy, soli		
Téma hodiny:	Kyslosť a zásaditosť vodných roztokov. pH		
Cieľ:	<p>Kognitívne ciele:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. vysvetliť kyslosť a zásaditosť vodných roztokov (H^+, OH^-), 2. definovať indikátory, 3. uviesť príklady indikátorov a ich farebné zmeny (lakmus, fenolftaleín), 4. uviesť príklady indikátorov a ich farebné zmeny v bežnom živote, 5. vysvetliť použitie stupnice pH, 6. definovať univerzálne indikátory pH, 7. vysvetliť nárast kyslosti a zásaditosti vodných roztokov v závislosti od pH, 8. uviesť príklady pH roztokov bežného života a ľudského tela. <p>Výchovné ciele:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. vypestovanie pozitívneho vzťahu ku chémii, 2. usmerňovanie žiakov robiť poznámky, 3. aktivácia žiakov.		
Špecifické ciele:			
Medzipredmetové vzťahy:	Chémia, ekológia, prírodopis, cudzie jazyky (anglický)		
Požiadavky na zručnosti žiakov:	Základné zručnosti		
Požiadavky na zručnosti učiteľa:	Ovládanie PC, základné zručnosti ovládania Internetu, práca s dataprojektorom		
<i>počet minút</i>	<i>Činnosť</i>	<i>Pomôcky</i>	<i>metódy a formy</i>
3	Organizačné činnosti: kontrola prítomnosti študentov, zápis do triednej knihy		
5	Úvod k téme hodiny – Identifikovanie roztoku kyseliny a hydroxidu v neznámych vzorkách		Motivačný rozhovor

30	Výklad učiva - sledovanie online prezentácie univerzálneho kurikula a demonštračného pokusu, spracovaním informácií do zošita	PC, dataprojektor	Výklad s riadeným rozhovorom – rozbor informácií, komentáre
5	Frontálne opakovanie nového učiva – prehlbovanie základných pojmov		Strategické zhrnutie učiva formou otázok
2	Zadanie domácej úlohy		Diskusia

Spätná väzba – Zo sledovania odpovedí žiakov pri frontálnom opakovaní získame informáciu o tom, či boli stanovené ciele splnené.

Hodinový plán č.1

Téma: Kyslosť a zásaditosť vodných roztokov. pH

Typ hodiny: hodina základného typu

Forma vyučovania: vnútorná, hromadná, práca s celou triedou, personalizovaná a použitie individuálneho prístupu k žiakom

Metóda vyučovania: kombinovaná

Výchovno-vzdelávacie ciele

Po vyučovacej hodine žiaci budú vedieť vysvetliť kyslosť a zásaditosť vodných roztokov. Budú schopní definovať indikátory. Žiaci sa oboznámia s farebnými zmenami vybraných indikátorov. Ďalej budú schopní vysvetliť použitie stupnice pH a definovať univerzálne indikátory. Žiaci budú vedieť zdôvodniť nárast kyslosti a zásaditosti vodných roztokov v závislosti od hodnoty pH. Na základe príkladov z bežného života a ľudského tela pochopia význam určovania pH roztokov.

Pojmy: kyslosť a zásaditosť vodných roztokov, indikátory, zmena sfarbenia lakmusu a fenolftaleínu, stupnica pH, univerzálne indikátory, určovanie pH univerzálnym indikátorovým papierikom

Pomôcky: digitálny obsah (IKT) a zošit

Postup a obsah vyučovania:

1. Organizačné pokyny hodiny

2. Motivácia: Určenie roztoku kyseliny a hydroxidu v neznámych vzorkách.

- Najprv ukážeme roztoky kyseliny chlorovodíkovej a hydroxidu sodného v označených odmerných bankách. Približne rovnaké množstvo obidvoch roztokov nalejeme do dvoch neoznačených kadičiek a vyzveme žiakov, aby navrhli ako zistiť obsah kadičiek.

3. Nové učivo:

- ❖ Na základe napísaných rovníc štiepenia hydroxidu sodného a kyseliny chlorovodíkovej vo vode vysvetlíme, ktoré ióny spôsobujú kyslosť a zásaditosť vodných roztokov.

Úloha: Napíšte rovnicu štiepenia hydroxidu sodného vo vode.

– vyzveme jedného žiaka, aby rovnicu napísal na tabuľu

Otázka: Ktorý ión obsahuje každý vodný roztok hydroxidu?

OH^- - hydroxidový anión

Definujeme: Zásaditosť vodných roztokov spôsobujú hydroxidové anióny OH^- .

Úloha: Napíšte rovnicu štiepenia kyseliny chlorovodíkovej vo vode.

– vyzveme jedného žiaka, aby rovnicu napísal na tabuľu

Otázka: Ktorý ión obsahuje každý vodný roztok kyseliny?

H^+ - vodíkový kation

Definujeme: Kyslosť vodných roztokov spôsobujú vodíkové kationy H^+ .

- ❖ **Pokus:** Identifikovanie roztoku kyseliny chlorovodíkovej a hydroxidu sodného v neoznačených kadičkách pomocou lakmusového papierika.
  - na základe farebných zmien lakmusového papierika v neoznačených kadičkách a označených odmerných bankách identifikujeme obidva roztoky.
  - lakmusový papierik nazveme indikátorom.

Úloha: Na základe tohto pokusu vysvetlite pojem indikátor.

- rozhovorom so žiakmi dospejeme k definícii indikátora

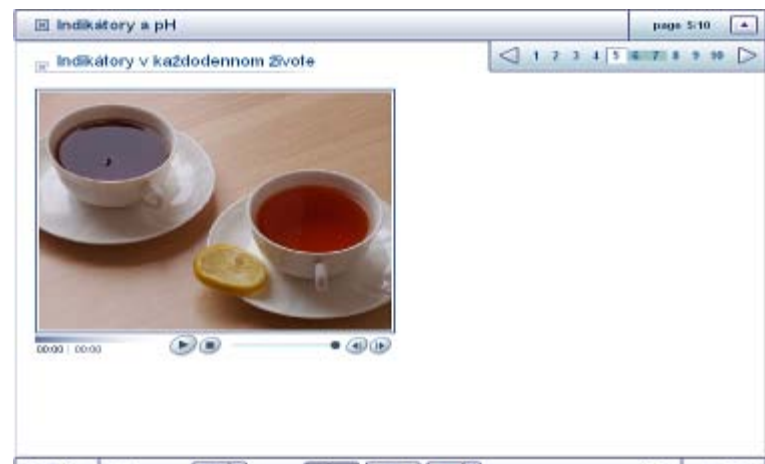
Definujeme: Indikátory sú chemické látky, ktoré pri zmene kyslosti a zásaditosti roztoku menia farbu.

- ❖ Pomocou IKT uvidíme ďalšie príklady indikátorov a ich farebné zmeny.
  - dôraz kladieme na fenolftaleín (ako ukážka slúži metyloranž a výluh z červenej kapusty).

- ❖ Pomocou IKT uvidíme príklady indikátorov z bežného života a ich farebné zmeny.

Úloha: Uved'te príklady roztokov z bežného života, ktoré pri zmene kyslosti alebo zásaditosti menia farbu.

- ❖ **Pokus:** Zisťovanie kyslosti roztoku kyseliny octovej lakmusovým papierikom. Po uskutočnení pokusu porovnáme farebnú zmenu lakmusového papierika ponoreného do roztoku kyseliny octovej s papierikom ponoreným do roztoku kyseliny chlorovodíkovej.
  - lakmusové papieriky sú sfarbené rovnako – červená farba

Otázka: Akým spôsobom zistíme, ktorý roztok je viac kyslý?

- zavedieme pojem pH a približne určíme pH roztokov (kyselina octová pH=5, kyselina chlorovodíková pH=1)

- ❖ Vysvetlíme použitie stupnice pH a definujeme univerzálne indikátory.

Definujeme: Stupnica pH slúži na presné určenie kyslosti alebo zásaditosti vodných roztokov. pH zisťujeme pomocou univerzálnych indikátorov na základe farebných odtieňov v závislosti od kyslosti alebo zásaditosti roztoku.

– pomocou IKT ukážeme ako sa chemickom laboratóriu zisťuje pH vodných roztokov

– rozdelíme roztoky podľa hodnoty pH:
kyslý $\text{pH} < 7$,
zásaditý $\text{pH} > 7$,
neutrálny $\text{pH} = 7$.

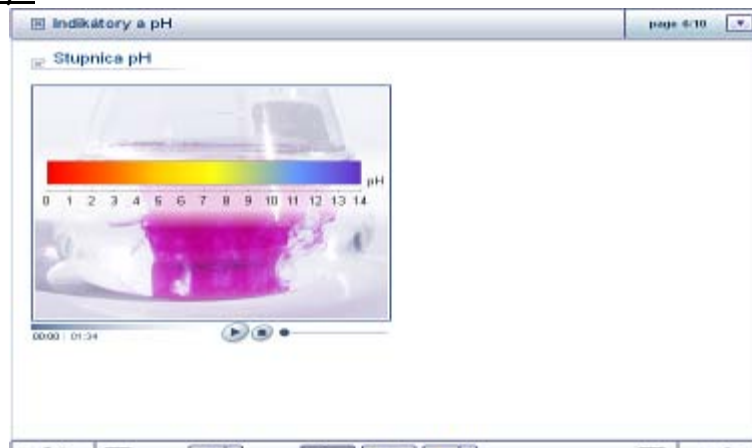

- ❖ Objasníme nárast kyslosti a zásaditosti vodných roztokov v závislosti od pH.

Otázka: Ktorý z roztokov je viac kyslý?

Roztok kyseliny chlorovodíkovej

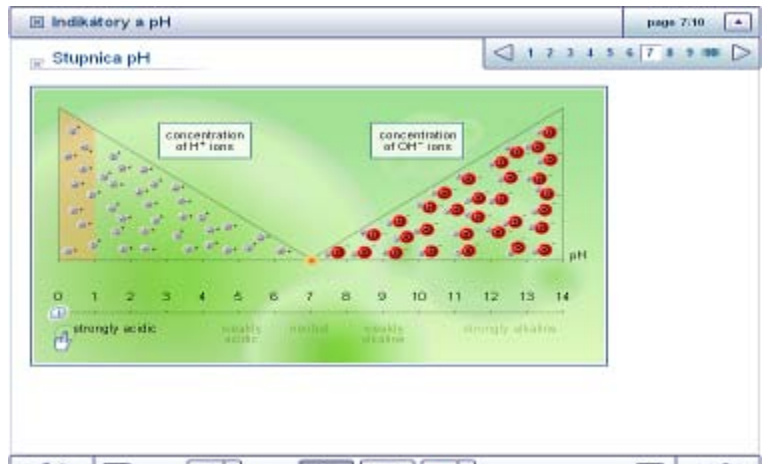
– pomocou IKT vysvetlíme nárast kyslosti a zásaditosti vodných roztokov na základe pH

Úloha: Vysvetlite, prečo je roztok kyseliny chlorovodíkovej viac kyslý ako kyseliny octovej.

– pomocou IKT objasníme ako vplýva na kyslosť vodných roztokov množstvo vodíkových kationov a na zásaditosť vodných roztokov množstvo hydroxidových aniónov

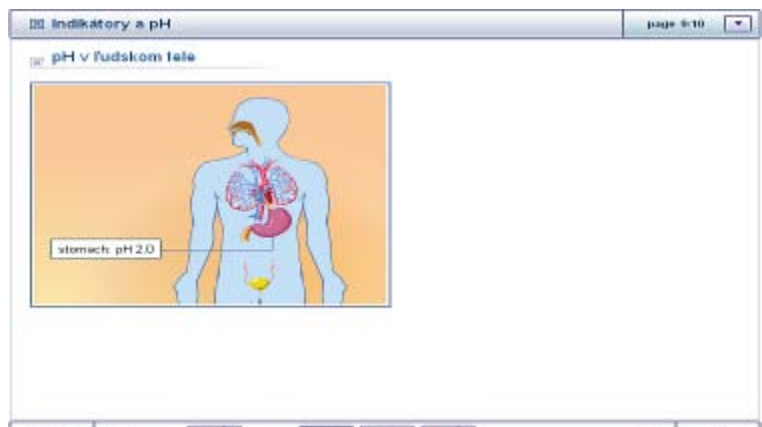

❖ Uvedieme príklady pH roztokov z bežného života a ľudského tela.

– pomocou IKT uvediem pH roztokov z bežného života, pričom zdôrazníme negatívny vplyv kyslých dažďov na životné prostredie (napr. voda v akváriu, kyslý dážď, pôda, ľudský moč, mlieko, nápoje sýtené oxidom uhličitým)

– pomocou IKT uvediem pH roztokov v ľudskom tele (napr. sliny, krv, žalúdočná šťava, moč)

4. **Frontálne opakovanie** – otázky

5. **Zadanie domácej úlohy**

Didaktické ciele: rozvíjanie komunikatívnosti, samostatnosti, samostatného riešenia úloh, logického myslenia, schopnosti zovšeobecnenia, schopnosti vyvodenia záveru, používanie analógií, upevňovania nových poznatkov.